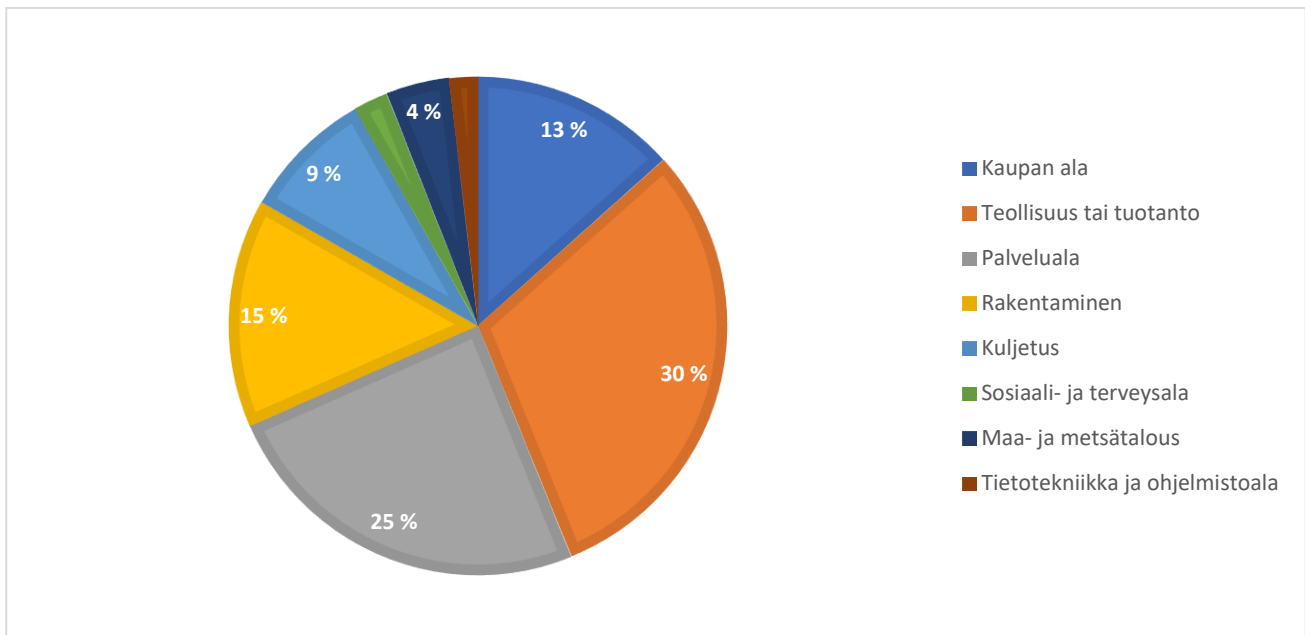

Eteläpohjalaisten pk-yritysten strategia ja digitalisaatio – yhteenveto kyselytutkimuksen tuloksista

Kiitos osallistumisestasi eteläpohjalaisten pk-yritysten strategiaa ja digitalisaatiota käsittelevään tutkimukseen. Kysely toteutettiin osana kahta EU-rahoitteista hanketta: STRATU (EAKR-rahoitus) käsittelee pk-yritysten suhtautumista tulevaisuuden ennakoimiseen osana strategiatyötä ja DIKO (ESR-rahoitus) keskittyy pk-yritysten digiosaamiseen ja sen kehittämiseen. Saimme kaiken kaikkiaan 269 vastausta kyselyymme.

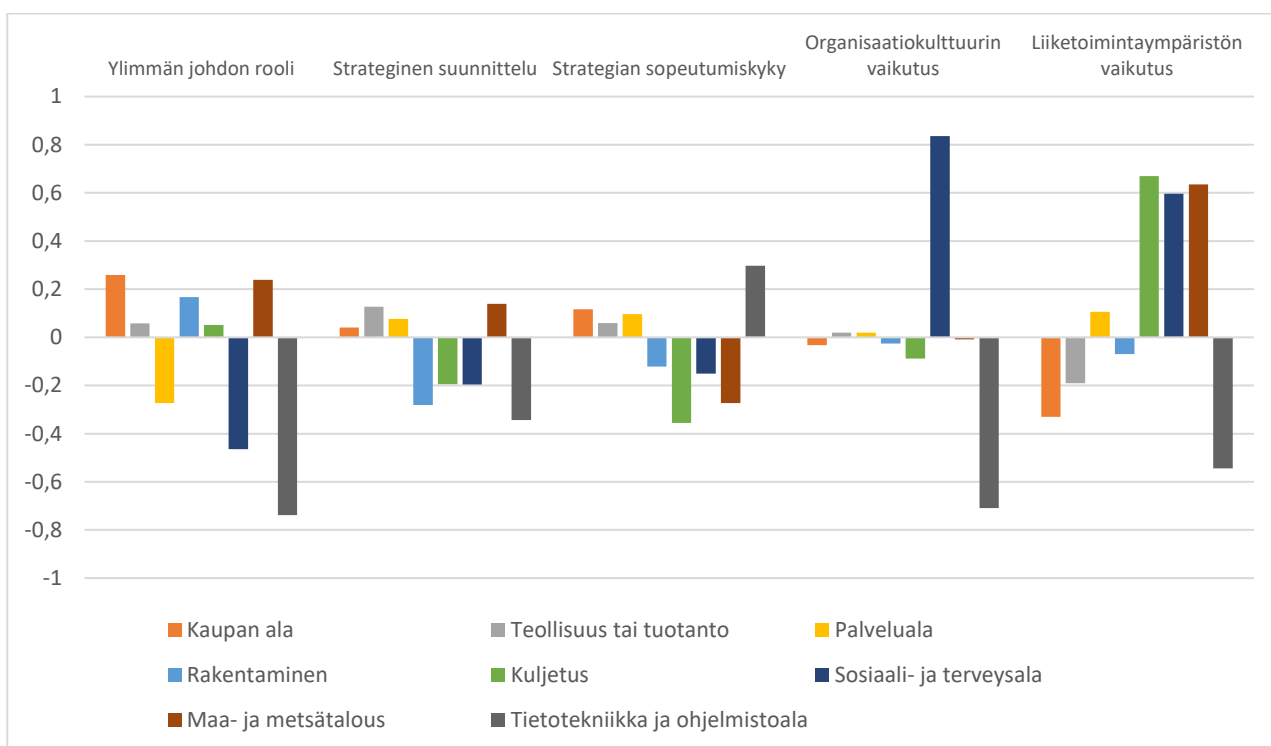
Kyselyssä kartoitettiin eteläpohjalaisten pk-yritysten strategiaan ja tulevaisuuden ennakoimiseen liittyviä asioita osana STRATU-hanketta ja digistrategiaan, digitalisaatioon ja digiosaamiseen liittyviä teemoja osana DIKO-hanketta. Tässä raportissa esittelemme kyselyn tuloksia kokonaisuudessaan ja yrityksenne suhteutumista muihin eteläpohjalaisiin yrityksiin kokonaisuudessaan ja toimialoittain. Kyselyyn vastasi eteläpohjalaisia pk-yrityksiä useilta eri toimialoilta. Kyselyssä parhaiten edustetut toimialat ovat teollisuus ja tuotanto (30 %) ja palveluala (25 %). Vastaajista 83 % oli toimitusjohtajan tai yrittäjän asemassa, 8 % osakkaita tai hallituksen jäseniä ja loput 9 % johtoasemassa tai asiantuntija-asemassa yrityksessä. Vastaajista suurin osa (78 %) oli miehiä ja suurin edustettu ikäluokka oli 50-59-vuotiaat (47 %).

Tämän raportin kaavioissa 0-kohta tarkoittaa koko aineiston keskiarvoa ja eri osa-alueiden kohdalla pystytään tarkastelemaan eteläpohjalaisten yritysten vastauksia suhteessa eri toimialoihin. Kaaviossa esitetyt luvut ovat standardoituja, eli kuvaavat toimialojen lukujen sijoitusta suhteessa koko aineiston keskiarvoon. Toisin sanoen kaaviossa luku 1 tarkoittaa, että arvo on yhden keskihajonnan päässä koko aineiston keskiarvosta.

1 Strategia ja tulevaisuuden ennakointi

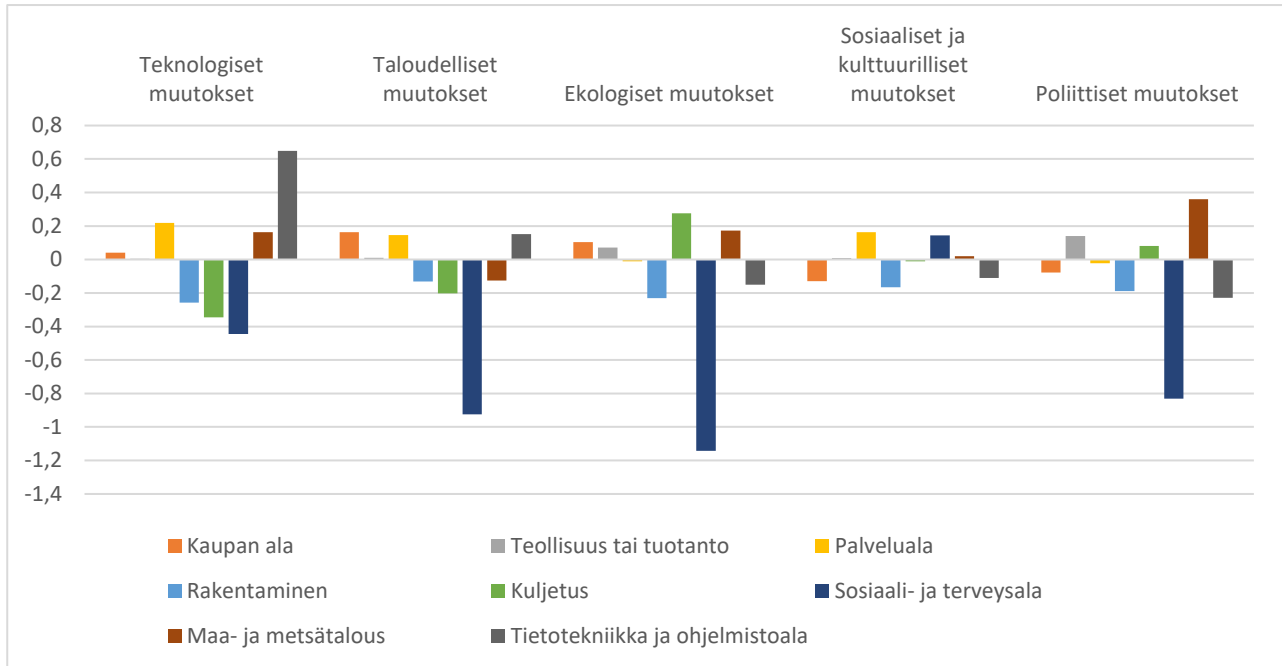
Eteläpohjalaisten pk-yritysten strategia painottuu pääasiassa toimitusjohtajan ja ylimmän johdon määrittelemään strategiaan. Strategisen suunnittelun taso vaihtelee paljon yrityksissä, mutta kokonaisuudessaan aineiston perusteella on havaittavissa, että strategiseen suunnitteluun eteläpohjalaiset pk-yritykset voisivat panostaa enemmän. Kyselyyn vastanneiden yritysten strategiat mukautuvat muutoksiin ja muotoutuvat ajan kuluessa, mikä osoittaa, että strategiat ovat sopeutumiskykyisiä. Tämä sopeutumiskyky kuitenkin voisi hyödyttää yrityksiä vielä enemmän, mikäli strateginen suunnittelu olisi korkeammalla tasolla. Tulosten perusteella organisaatiokulttuuri vaikuttaa paljon strategiaan ja siihen millaiseksi strategia muovautuu. Näin ollen aikaisemmat kokemukset ja kokemusten kerryttämä osaaminen hyödynnetään osana strategiaa. Liiketoimintaympäristön ja yritysten ulkopuolisten tekijöiden (lainsäädäntö, poliittiset päätökset) ei koettu vaikuttavan kovinkaan paljon yritysten strategiaan ja sen suuntaan koko aineiston tasolla. Strategian osa-alueiden välillä on jonkin verran havaittavissa toimialakohtaista vaihtelua, esimerkiksi tietotekniikka- ja ohjelmistoalalla ylimmän johdon saneleva rooli strategiasta on koko aineistoon verrattuna alemmalla tasolla. Sosiaali- ja terveysalalla taas organisaatiokulttuuri ja liiketoimintaympäristön tekijät vaikuttavat strategiaan koko aineiston keskiarvoon verrattuna paljon.

Tutkimuksessa mitattiin tulevaisuuden ennakointiä pyytämällä yritysten arvioimaan missä määrin erilaisten muutossuunnat tulevat vaikuttamaan heidän toimintaansa. Muutossuunnat on jaoteltu teknologisiin (esim. digitalisaation eteneminen, teknologian kehittyminen), taloudellisiin (esim. työn rakenteen muutokset, työvoiman saatavuus, taloudellisen kasvun painopisteen muutos), ekologisiin (esim. ilmaston lämpeneminen, raaka-aineiden/resurssien ylikulutus), sosiaalisiin ja kulttuurillisiin (esim. kaupungistuminen, eliniän piteneminen), sekä poliittisiin (esim. valeinformaation kasvu, protektionismin kasvu, julkinen sääntely) muutoksiin. Tutkimustulokset osoittavat, että eteläpohjalaiset pk-yritykset uskovat erityisesti teknologisten ja taloudellisten muutosten vaikuttavan tulevaisuudessa yritysten toimintaan. Teknologisista muutoksista erityisesti etenevä digitalisaatio, digitaalisten teknologioiden kehittymisen, teknologian sulautumisen tuotteisiin ja palveluihin sekä etätyökäytäntöjen vakiintumisen uskottiin vaikuttavan pk-yritysten toimintaan. Näihin muutoksiin liittyen myös on yrityksissä jo alettu valmistautua keräämällä tietoa teknologiseen kehitykseen liittyen. Taloudellisista tekijöistä erityisesti esiin nousivat kiertotalouden vaikutus ja työvoiman

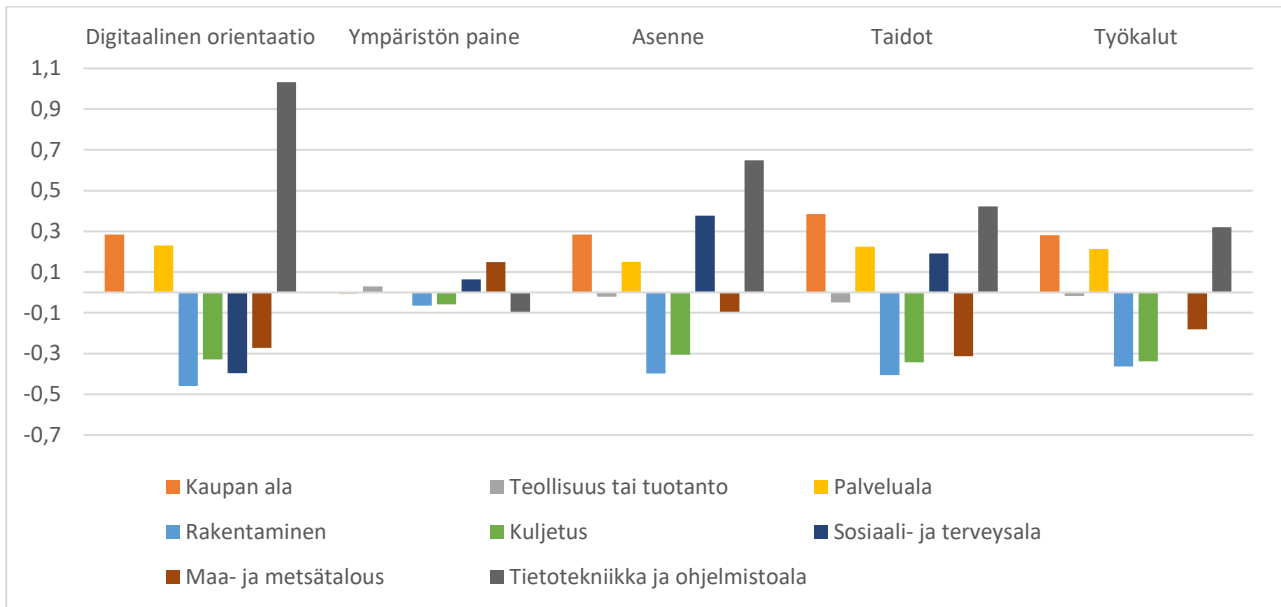
saatavuuteen liittyvät haasteet. Työvoiman saatavuuden ennakoitiin vaikuttavan kaikkein eniten kaikista esitetystä muutossuunnista eteläpohjalaisiin yrityksiin tulevaisuudessa.

Tulevaisuuden ennakkointiin liittyvien teemojen kohdalla oli jonkin verran toimialakohtaista vaihtelua. Tietotekniikka- ja ohjelmistoalalla teknologiset muutokset luonnollisesti koettiin koko aineistoon verrattuna suurimpina muutossuuntina. Kun taas esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla muuta aineistoa vähemmän uskottiin taloudellisten, ekologisten ja poliittisten muutosten vaikuttavan yritysten toimintaan.

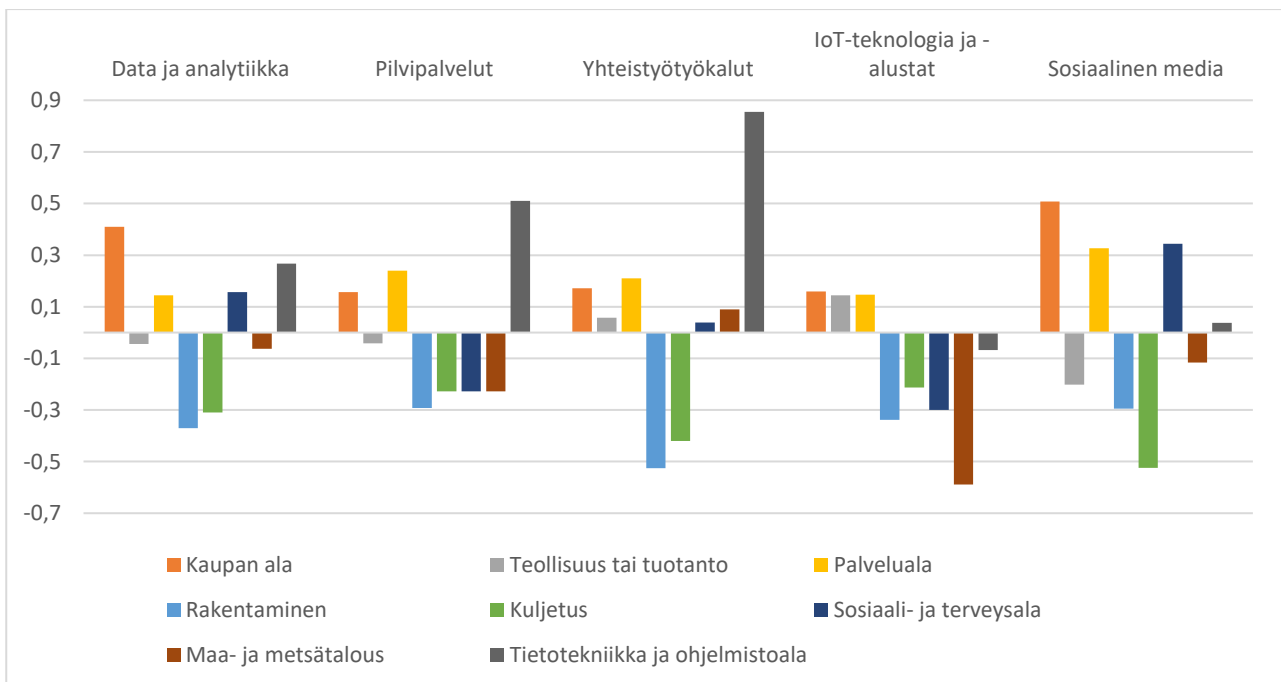

2 Digitalisaatio ja digiosaaminen

Eteläpohjalaisten yritysten digitalisaation taso vaihtelee paljon ja eri toimialojen välillä on havaittavissa eroja digitaalisten teknologioiden hyödyntämisessä. Digitaalinen orientaatio kuvaa digitalisaation tasoa yrityksissä. Luonnollisesti tietotekniikka- ja ohjelmistoalalla digitaalista teknologiaa hyödynnetään muita toimialoja enemmän. Digitalisaatioon ja digitaalisen teknologian hyödyntämiseen vaikuttavat toimintaympäristön paine digitalisoida toimintaa, asenne digitaalisia teknologioita kohtaan, osaaminen ja taidot teknologian hyödyntämiseen, sekä käytettävissä olevat työkalut. Millään toimialalla ei koettu juurikaan ympäristön painetta digitalisaatioon, tämä tulos on linjassa Euroopan komission tekemän laajan pk-yritysten digitalisoitumista kartoittavan selvityksen kanssa. Se, että toimintaympäristö ei luo painetta digitalisoitumiseen, voi osaltaan kertoa, että muut toimialan yritykset ovat aika lailla samalla tasolla digitalisaatiossa. Tämä itsessään voi luoda myös mahdollisuuksia kehittää yrityksen toimintaa ja erottautua muista yrityksistä.

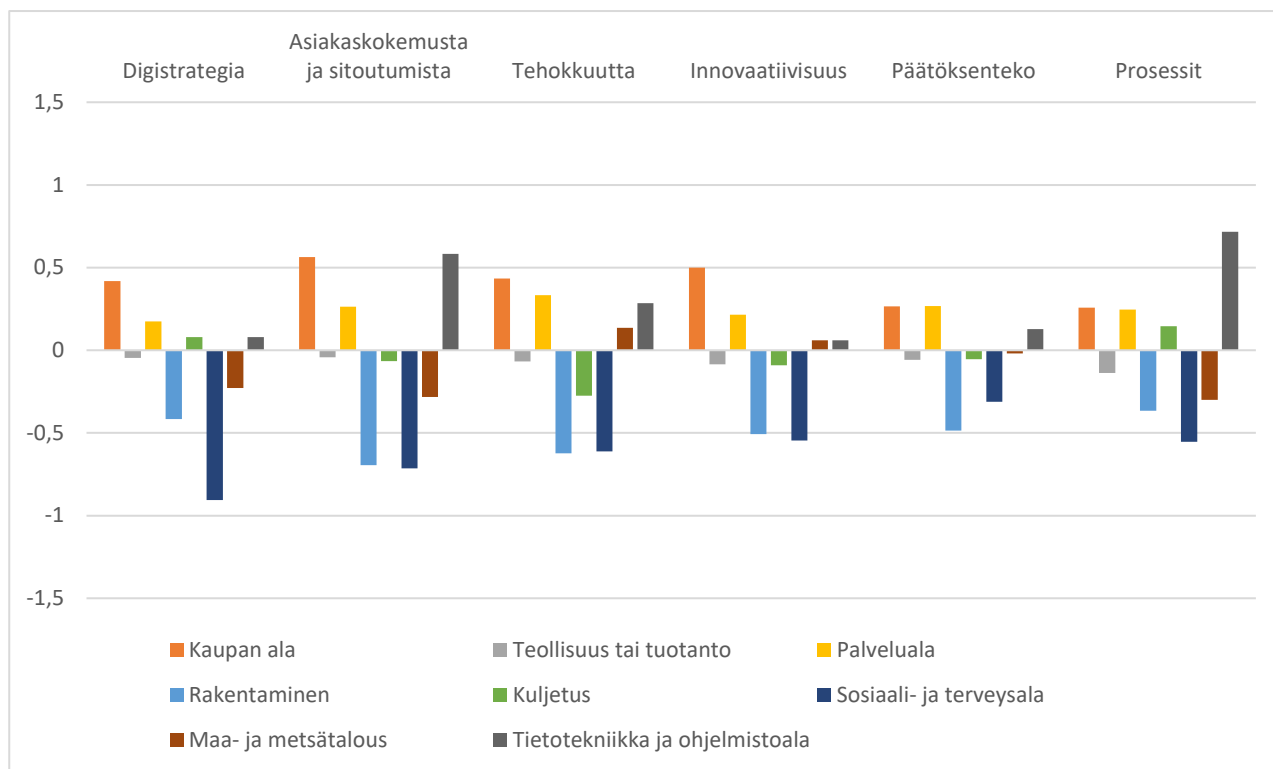

Asenne digitalisoitumiseen oli melko positiivista, erityisesti tietotekniikka- ja ohjelmistoalalla, sosiaali- ja terveysalalla, kaupan alalla ja palvelualalla digitalisaation mahdollisuudet nähtiin ja teknologian ja sovellusten käyttö koettiin helpoksi. Teollisuus- ja tuotantoala on kaikissa mitatuissa ulottuvuuksissa lähellä koko aineiston keskiarvoa. Digitaidot ja resurssit taitojen ja osaamisen kehittämiseen koettiin keskiarvoa heikommiksi teollisuuden, rakentamisen, kuljetuksen ja maa- ja metsätalouden aloilla. Koko aineiston tasolla yritykset arvioivat digitaitojensa olevan melko hyvällä tasolla. Digitaalisia työkaluja hyödynnetään eniten kaupan alalla, palvelualalla ja tietotekniikka ja ohjelmistoalalla. Vähiten digitaalisia työkaluja hyödynnetään rakentamisen ja kuljetuksen alalla. Digitaalisista työkaluista yritykset kertoivat hyödyntävänsä eniten sosiaalista mediaa ja yhteistyökaluja (esim. Teams). IoT-teknologiaa ja -alustoja hyödynnetään eteläpohjalaisissa yrityksissä melko vähäisissä määrin.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että digistrategian olemassaolo vaihtelee paljon eteläpohjalaisissa yrityksissä. Digistrategia on todennäköisimmin luotu kaupanalan, palvelualan ja tietotekniikan alan yrityksissä, mutta harva yritys ilmoitti kuitenkaan digistrategian olevan täysin johdonmukainen ja selkeä. Aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että yritykset, jotka integroivat digistrategian osaksi

yrityksensä strategiaa ovat digitalisaation tasoltaan korkeammalla tasolla ja digitalisaatio todennäköisimmin tuottaa operationaalista ja taloudellista hyötyä yrityksille. Tämä korostaa digistrategian tärkeyttä, mikäli digitaalisista teknologioista halutaan ottaa hyöty irti yrityksen toiminnan kannalta. Eteläpohjalaisten yritysten digistrategian tavoitteet painottuivat koko aineiston osalta tehokkuuden lisäämiseen digitalisaation kautta ja liiketoiminnan päätöksenteon parantamiseen. Eri toimialoilla digistrategian tavoitteet vaihtelivat jonkin verran, kaupan alalla useat eri osa-alueet nostettiin digistrategian merkittäviin tavoitteisiin, kun esimerkiksi teollisuuden tai tuotannon alalla mikään eri osa-alueista ei noussut keskiarvon yläpuolelle.

Digitalisaatio ja digitaaliset teknologiat tarjoavat pk-yrityksille mahdollisuuksia kehittää liiketoimintaansa. Tämän kyselyaineiston tulokset osoittavat, että hyvät digitaaliset taidot ja laaja digitaalisten työkalujen käyttö johtaa parempaan menestymiseen kilpailussa muita yrityksiä vastaan ja parempaan operationaalisen suorituskyvyn tasoon. Onnistunut digitalisoituminen vaatii kuitenkin selkeän digistrategian ja erityisesti halua kehittää yrityksen toimintaa digitalisaation avulla.

3 Yritysten tulevaisuuteen vaikuttavat asiat Etelä-Pohjanmaan kehityksessä

Kyselytutkimuksessa selkeästi esiin noussut Etelä-Pohjanmaan kehityksessä yrityksiin vaikuttava asia oli väestön ikääntyminen / työvoiman saatavuus / osaavan työvoiman saatavuus, eli toisin sanoen työvoimapula. Hankkeessa toteutetut asiantuntijahaastattelut tukivat tätä käsitystä Etelä-Pohjanmaan työvoimatilanteesta. Työvoiman saatavuus on yrityksille kriittinen tekijä eritoten, jos ne tavoittelevat kasvua, joka taas osaltaan luo työpaikkoja alueelle. Oman haasteensa tässä kuviossa tuovat ikääntyvät ihmiset, jotka poistuvat työmarkkinoilta eläkkeelle. Edellinen ei siis ainakaan helpota työvoimapulaa, jota alueella koetaan useillakin eri toimialoilla. Työvoimapula mainittiin kyselytutkimuksessa jopa 34 vastauksessa kaikista 67 annetusta avoimesta vastauksesta.

Muita useissa vastauksissa esiin nousseita Etelä-Pohjanmaan kehityksessä yrityksiin vaikuttavia asioita olivat maakunnan elinvoimaisuus ja maatalouden kehitys / tilanne sekä liikenneyhteydet (junaliikenteen sujuvuus ja tiestön kunto).

Asiantuntijahaastatteluista nostettakoon eriin raaka-aineiden saatavuus ongelmat sekä hintojen nousu. Tämä ei kuitenkaan noussut esiin itse kyselytutkimuksessa, mutta on yleisesti tiedetty kehityssuunta viime aikoina. Huomioitakoon, että asiantuntijahaastattelut toteutettiin maaliskuun alussa ennen Ukrainan sotaa, joten silloin vastauksissa ei vielä ollut sodan vaikutuksia.

4 Lisätietoa tutkimushankkeista

STRATU – hanke

Hankkeen websivut:

<https://projects.tuni.fi/stratu/>

DIKO - hanke

Hankkeen websivut:

<https://projektit.seamk.fi/yrittajyys-ja-kasvu/diko-digiosaamisen-kehittaminen-etela-pohjanmaan-pk-yrityksissa/>

Euroopan komission selvitys pk-yritysten digitalisoitumisesta:

<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/46062>